

Dopustite mi da Vama, svim stanovnicima Općine Lopar, čestitam značajnu obljetnicu 100 godina organiziranog bavljenja turizmom u Loparu. Doista, mišljenja sam, da smo gotovo svi mi po zanimanju, ponajprije turistički radnici, a tek onda trgovci, električari, vozači, policajci, direktori... Zahvaljujući brojnim generacijama, Lopar danas neosporno ima elemente turističke destinacije, sa svojim turističkim proizvodom, a slobodno možemo potvrditi i prepoznatljivo ime na turističkoj karti Europe. Zahvaljujem se i svim turistima i posjetiteljima, prijateljima Lopara koji su ga barem jednom posjetili, a posebice dugogodišnjim (starim) turistima koji nam se uvijek iznova vraćaju.

Zahvaljujući trudu, požrtvovnom radu brojnih generacija, gostoljubivosti, načinu života gotovo svih mještana u obavljanju svojih radnih obveza, baštinimo danas značajno turističko privređivanje. Neosporno je da za ovakav turistički proizvod i turistički razvoj moramo zahvaliti loparskoj prirodi, tj. loparskim plažama i "**loparskom**

melu", jer na toj osnovi je i započeo razvoj loparskog turizma, na njoj se razvijao i dostignuo današnji stupanj razvoja. Odmah bih želio sebi, ali i svima Vama postaviti pitanje, jesmo li svojim radom, svojom gradnjom taj prostor i prirodnu osnovu uspjeli sačuvati i za buduća vremena i buduće turističke dolaske? Jesmo li izgradnjom prostor oplemenili ili smo ga devastirali? Doista nema razvoja turizma bez većih investicija i gradnje, bilo infrastrukturnih projekata bilo objekata i prostora za pružanje turističkih usluga. Ne mogu se oteti dojmu i konstataciji da je razvoj loparskog turizma bio stihijski, da nam se turizam događao, da je on upravljao turističkim i gospodarskim procesima u mjestu, a ne, kako što bi bilo i poželjno, da smo ga mi istraživali, izučavali, planirali i usmjeravali.

Ipak obljetnica, 100 godina organiziranog bavljenja turizmom, je veličanstven događaj i za veća mjesta, a kako ne za jedno malo turističko mjesto / destinaciju kao što je Lopar. Još davne 1852. godine, prije gotovo 160 godina, g.

Škarić otvara prvu krčmu u Loparu. Pokušajmo se zajedno prisjetiti tehnike građenja objekata, sanitarnih uvjeta, posuđa i drugog iz tadašnjeg doba. Grad Rab, sa svojim užim okruženjem, Banjolom do III. Padove na jugoistoku i uvalom Eufemija na sjeverozapadu, krajem 19. st. bilježi značajan turistički razvoj. Posebice to područje, između dva svjetska rata dostiže vrlo kvalitetan stupanj razvoja i postaje jedno od najpoznatijih turističkih odredišta na istočnoj obali Jadrana. U to vrijeme Rab ima brojne hotele i pansionere, kino, tvornicu leda, javna uređena (izgrađena) kupališta, tvornicu sode, električnu centralu, i električnu javnu rasvjetu. Turistički zamah početkom 20. st. sramežljivo dolazi i do loparskog prostora. Tako već početkom stoljeća loparski prostor svojim prirodnim pješčanim plažama privlači turiste, a pojavljuju se i prvi nudisti u loparskim uvalama, o čemu postoje i pisani dokumenti. (Objavljena slika nagih kupačica u uvali Livačina – tada Paradisbucht u češkim novinama, 1908. god.). Lopar se tako može dičiti da je gotovo najstarije turističko odredište nudista na istočnoj obali Jadrana. Svakako, jedna od najznačajnijih godina loparskog turizma je 1910. god. kada g. Pičuljan otvara gostionu "Velebit", nadograđuje objekt i prima turiste na smještaj. Između dva svjetska rata grade se za tadašnje vrijeme još dva značajna objekta, pansion "Lopar" i vila "Sonja". Parobrod počinje uplovljavati u Lopar, započinje i era gradnje ljetnikovaca, za Lopar se počinje voditi posebna statistika, Lopar dobiva status kupališnog mjesta. Nakon Drugog svjetskog rata počinje era sindikalnog turizma, pojavljuje se kampiranje i na Rtiću, Brigu (iznad Črnike), na Livačini.

Svakako, prekretnica loparskog

turizma je izgradnja hotelskog naselja "San Marino", a značajan doprinos gradnji naselja dao je Josip (Jole) Jerić. Zahvaljujući gradnji gotovo 1000 kreveta, infrastrukturi, sljedeće godine i autokampa, Lopar se preobražava iz jedne ruralne seoske sredine u turističko mjesto. Često se vode polemike, koliko je "San Marino" pridonio razvoju Lopara i otoka Raba, bi li Lopar dostigao današnji stupanj razvoja turizma, jesu li objekti izgrađeni na najboljim lokacijama, je li plaćena pravična naknada za tada kupljenu (oduzetu) zemlju mještanima, je li više Loparana moglo biti zaposleno u objektima i mnoga druga pitanja. Neosporno je da su možda neke obitelji, koje su ostale bez značajnih površina zemljišta izgubile, ali mjesto u cjelini je doživjelo značajan razvoj. Svakako i danas potajice svi postavljamo pitanja, jesu li renoviranja objekata naselja krajem 90- tih prošlog stoljeća, tijekom 2005. i 2006. zadovoljavajuća, zaslužuje li taj prostor kvalitetnije smještajne kapacitete. Neosporna velika zasluga "San Marina" je u promidžbi Lopara i stvaranju turističkog imidža, jer osim "Imeriala" i TZ-a Lopar, zanemarivi su promidžbeni i prodajni nastupi i naponi drugih nositelja turističke ponude.

Usprkos brojnim dilemama može li loparski prostor bolje, kvalitetnije, više u pred i posezoni, jesmo li zauzeli najoptimalniji pravac turističkog razvoja, možemo postaviti i pitanje može li netko danas zamisliti Lopar bez turizma i turističkog razvoja. Moramo se sjetiti naših djedova koji su svoju egzistenciju zarađivali u Americi, na brodovima na Dunavu, na infrastrukturnim radovima gradnje Jadranske magistrale, u "gori i šumi" po domaću, pretežito u šumama Gorskog kotra – mnogima je to danas nezamislivo. Veliki broj naših roditelja svoje prihode ostvarivali su trgujući pomidorima, krumpirom, vinom i rakijom,

ribom, u podvelebitskom kraju, na tržnicama Senja, Crikvenice, Rijeke. Nažalost, veliki broj mještana 60-tih i 70-tih napušta Lopar i svoj životni put nastavlja negdje drugdje, a veliki broj među njima kao turistički radnici ostaju trajno živjeti u Lošinj, Novom Vindolskom, diljem Istre, također i u Njemačkoj, poneki u dalekoj Americi.

Nezamisliv je život današnjih generacija Lopara bez turizma i turističkog privređivanja. Ponekad nam je teško, svi se u tim ljetnim mjesecima pretvaramo u sobarice, čistače, poslugu, ali sadašnji standard života na rodnoj grudi ovdje u Loparu, omogućuje nam i možemo zahvaliti jedino turizmu.

Alen Andreškić

POVIJEST TURISTIČKOG UREDA - TURISTIČKOG DRUŠTVA LOPAR

1967. - 1997. god.

Evidentno je da tragovi Turističkog društva Lopar, kao institucije ili ureda, biroa, datiraju od davne 1912. god. Uz određene prekide, bilo višom silom (Prvi i Drugi svjetski rat), bilo drugačijim sustavom ili organizacijom, ono je na području mjesta Lopar uvijek bilo djelotvorno i svrsishodno.

1967. godinu uzimamo kao prekretnicu razvoja mjesta Lopar u privrednom i turističkom smislu, jer je izgradnjom Hotelskog naselja "San Marino" i Autokampa, Lopar dobio infrastrukturu (cestu, struju, vodu), temeljne elemente za izgradnju privatnih kuća i komercijalnih ležaja (ili kako bi znao reći pok. Jole Jerić: *štvario Loparanima oči, spasio sirotinju od bježanja sa svojih ognjišta – trbuhom za kruhom,* bilo teškim radom po

šumama ili emigracijom u zemlje Europe, pa i Amerike).

Te godine prije izgradnje kompleksa "San Marino", u Loparu je egzistiralo 66 ležaja u tzv. Hotelskom smještaju (hotel "Jadran", "Mira" i "Lopar") i cca 60 ležaja u privatnom smještaju koji su ukupno ostvarivali cca 15.000 noćenja.

Privatni iznajmljivači svoje bi goste prijavljivali "na Muli" u sklopu gostionice "Šimina", a od 1969. god. u sklopu recepcije hotela "Jadran" i tako sve do 1978. god. Evidenciju tih gostiju vršili su Lino Paparić - u početku, a poslije Ante Paparić (Brko), kao upravitelji "Jadrana" i "Mire".

Prvi iznajmljivači privatnog smještaja, ili domaćinstva, tzv. pioniri kućne radinosti, u periodu od 1945.-1965. bile su kuće:

- Matahlija Toni (Tončić)
- Jerić Ivan
- Jerić Ante
- Andreškić Andrija - Katina
- Matahlija Mate – Marija
- Škapul Ivo (stari)
- Škapul Mate
- Kovačić Stjepan
- Paparić Katina
- Paparić Joso (poštir)
- Čepić Ivan (Matilda)
- Gabrić Frane (stari)
- Pećarina Anka (Mijovica)
- Pičuljan Valentin
- Perić Marija (Mičika)
- Pećarina Marijan
- Tomičić Ivan
- Čučić Ante

Za napomenuti je da su to bili stvarno doajeni turizma, jer u tom periodu nije bilo tekuće vode, u početku ni struje ni prodavaonice kruha. Uglavnom su se pružale usluge čistog noćenja uz veliki entuzijizam druženja s gostima u smislu uključivanja gostiju u seosku idilu života, poljske poljo-

privredne radove, ribarenje i slično.

1978. god. - Osniva se i registrira ponovno Turističko društvo Lopar. Za prvog profesionalnog tajnika imenovan je Josip Škarić (Mišo), samo jednu godinu. Predsjednik je Lino Paparić. Lokacija Turističkog ureda: prodavaonica poduzeća "Merkur" - "kod crikve", ukupno cca 6 m².

1979. - 1981. god. -

Profesionalni tajnik: Darko Pećarina

Predsjednik: Lino Paparić

1981. - 1997. god. - Turističko društvo Lopar ostalo je egzistirati na volonterskoj osnovi, živeći samo od članarine, ali s velikim entuzijazmom svih mještana i s puno dobrovoljnog rada.

Tajnik Turističkog društva: Darko Pećarina (volonter)

Predsjednik: Branko Jerić

Moramo istaknuti da u tom periodu od 1981. - 1997. god., novim Zakonom o prijavi i odjavi turista tzv. "privatni smještaj" cijelog otoka Raba, pa tako i Lopar preuzima hotelsko poduzeće "Imperial" (konkretno u Loparu OOUR "San Marino" pod nazivom "Recepcija privatnog smještaja Lopar").

1981. - 1983. god. voditelj recepcije bio je Darko Pećarina. Lokacija recepcije: skladište slastičarne "Orhideja", ukupno 30 m².

1983. god. gradi se novi Turist biro Lopar, cca 90 m², na lokaciji "kod crikve". Turist biro se i dalje vodi pod okriljem OOUR-a "San Marino". Za direktora Turist biroa izabran je Darko Pećarina gdje ostaje kao funkcioner do 1997. god., a ured i Turist biro do danas.

Bitno je naglasiti da je tijekom 1978. i 1979. god. od ukupnog privatnog smještaja ili smještajnih jedinica registriranih u I., II. i III. kategoriju - svega 17 soba posjedovalo direktni TWC u sobi, tzv. I.A kategorija.

Također, evidentna je jedna činje-

POKAZATELJI KAPACITETA I OSTVARENIH NOĆENJA 1978. - 1997. GOD.

Godina	Br. Domaćinstva	Registrirano ležaja	Ostvarena noćenja	Dani popunjenja
1978.	120	944	54.184	57
1979.	124	969	63.579	65
1980.	136	1.147	80.404	73
1985.	174	1.565	147.490	94
1986.	191	1.755	163.292	93
1990.	253	2.211	98.100	44
1991.	238	2.231	3.562	2

NAPOMENA: navedeni statistički podaci istaknuti su prema evidenciji koja se posjeduje prema obrascu TU-11.

nica: tijekom 1985., 1986. i 1987. god. iz glavnog Ureda za statistiku Zagreb, vraćana je statistika – misleći da je zabuna (greška), jer je Lopar u privatnom smještaju bilježio popunjenost od 90–93 dana, dok je u ostalom dijelu cijelog Jadrana popunjenost bila 36 dana.

Neka domaćinstva koja moramo istaknuti s područja Lopara, kao što su:

FRANELIĆ MARIJA (Banovica),
ANDREŠKIĆ MARIJA (Pregovica)
MATAHLIJA RUŽICA (Draškina)
JERIĆ ANTE (Štela),

ostvarivali su od 2800 do 3400 noćenja i imali popunjenost, uključujući i pomoćne ležaje, do 150 dana.

POPIS PRVIH KUĆA KOJE SU POSJEDOVALE SOBE – DIREKTNO TWC U PERIODU

OD 1978.-1980. GOD.:

Ivanić Josip – Joja

Matahlija Ružica – Ante

Bunić Vinko

Ivanić Ivan- Luzarja

Belić Ivan – Marija

Ivče Manjina

POPIS PRVIH APARTMANA U PERIODU OD 1978. – 1980. GOD.

Vidas Ružica

Petrinić Ivac

Matahlija Stipica

Ivče Josip – Andela

Jerić Ante (Štela)

Petrinić Marija (Jandrina)

Sotlar Martin

Opeka Ana

Lah Ana

Švabić Miloš

Kravaica Mladen

AKTIVNOSTI, DJELOVANJE I UČINAK TURISTIČKOG DRUŠTVA LOPAR

1978. - 1997. god.

Sustav funkcioniranja Turističkog društva Lopar bio je isključivo na volonterskoj osnovi, međutim strašno veliku ulogu Društvo je imalo kao institucija povezanosti između ugostiteljskog poduzeća "Imperial" (u našem slučaju OOUR "San Marino"), zatim Općine Rab i Mjesne zajednice Lopar. Jer sva sredstva prikupljena od boravišne pristojbe akumulirala su se uglavnom u proračun Općine Rab, zatim HTP "Imperial" Rab i Turistički savez Općine Raba. Moramo istaknuti odličnu suradnju sa OOUR-om "San Marino" kojeg je onda vodio direktor JOSIP MAŠKARIN, koji je uvijek davao podršku i potporu sufinanciranja konkretnih programa Mjesne

zajednice i Turističkog društva Lopar, tako da je suradnja bila na zavidnom nivou, a produkti tih programa su i dan danas vidljivi. Slijedom toga, na nivou Županije (ili tadašnje Zajednice općina), potaknuta primjerom Lopara kružila je izreka (parola): "BLAGO MJESNOJ ZAJEDNICI KOJA IMA TAKAV OOUR (Organizacija udruženog rada) I BLAGO OOUR-u KOJI IMA TAKVU MJESNU ZAJEDNICU".

Isto tako moramo spomenuti pojačanu aktivnost Turističkog društva Lopar nakon izgradnje Zabavno - rekreacionog centra gdje je Branko Jerić kao predsjednik Turističkog društva i direktor ZRCA pojačao aktivnost zabavnog i kulturnog života na području Lopara. Tako smo svaki tjedan imali programe s nastupima vrhunskih zabavljača i pjevača, zvijezda kao što su: Mišo Kovač, Tereza Kesovija, Tomislav Ivčić, Oliver Dragojević, Arsen Dedić, Jasna Zlokić, Matko Jelavić, Zlatko Pejaković, Dalibor Brun, Vinko Coce i ostali. Shodno tome 1986. god. u spomenutom Zabavno - rekreacionom centru po prvi puta je organizirana fešta povodom Male Gospe uz nastup pokojnog Tomislava Ivčića - velikog simpatizera Lopara. (Samo usput ističemo da je na spomenutoj fešti te Male Gospe ostvaren promet od 105 000 DEM).

Inače Turističko društvo Lopar imalo je svoj ustroj prema tijelima: Skupština, Upravni odbor i Nadzorni odbor – koja su se birala svake četire godine na Zboru iznajmljivača mjesta Lopar.

Za istaknuti je da su predstavnici u ta tijela birana isključivo po "zaseocima", i ona su donasala i prihvaćala programe rada bez obzira na tijelo Skupštine. Turističko društvo bi tijekom godine u dogovoru s Mjesnom zajednicom održavalo najmanje 4 – 5 Zbora iznajmljivača i Zbora građana mjesta Lopar - tako da su

mještani Lopara, u odnosu na druga mjesta otoka Raba jako dobro bili informirani i uključeni u tijek razvoja, bez obzira na mala sredstva koja su bila na raspolaganju. Međutim, svi ti programi i planovi ne bi bili tako ostvareni da nije bilo velikog entuzijazma i strašno puno dobrovoljnog rada svih iznajmljivača i mještana Lopara.

DINAMIKA UČINJENOG 1979. - 2001. GOD. NA PODRUČJU MJESTA LOPAR

1979. god. Asfaltirane prve ceste prema zaseoku "Perići" i cesta "crikva - Mul" (stara cesta).

1980. god. Asfaltirana cesta "škola – Jerići" i cesta prema "Mućelu".

1981. god. Betoniran put "škola – Paparovi" i put "Pirići – Civ". Napravljena ambulanta Lopar.

1982. god. Postavljena javna rasvjeta "Mul – Riva" i nasipan kamenom put "Civ - Zorzini" s betoniranim zidićem kod Velog mela.

1983. god. Napravljena zgrada Turist biroa "kod crikve".

1984. god. Poravnava se i postavlja kadruma na prostoru "Rtić" te betonira potok kod "Čolića" – plaže uzduž Sportskog centra. Proširuju se i djelomično betoniraju putevi prema zaseoku "Matahlići" i "Andreškići".

1985. god. Turističko društvo probija cestu od hotela "Sahara" do sadašnje Lučice, a ujedno će ta godina biti zapamćena po tome što je uz principijelnost Turističkog društva, Mjesne zajednice Lopar i podršku svih mještana zaustavljena kolonizacija otoka Grgura od strane bivših generala JNA i Ferijalnog saveza omladine bivše Jugoslavije.

1986. god. Proširuje se i betonira dio ceste prema zaseoku "Zorzini", "Paparovi" i "Surići".

1987. god. Turističko društvo vodi izgradnju i adaptaciju Lučice "Mul" (kod stare pošte). Iskopano 4. 500 m³ pijeska (blata) i napra-

vljeno 90 novih priveza. Također se u sklopu Lučice "San Marino" gradi za mještane daljnjih 80 priveza.

1988. god. Napravljena javna rasvjeta "škola – Lukovac". Asfaltira se trgovački prostor na predjelu "Rtić" i postavlja prve kioske.

1988. god. Počinje gradnja kanalizacije; I. faza "škola – Autokamp 'San Marino' "

1989. god. Izgrađena je zgrada Pošte Lopar. Završava se II. faza kanalizacije "Sportski centar Lopar - Kaštelina" s biološkom stanicom i uključivanjem zaseoka "Mostir", "Perići" i "Andreškići". Tim potezom riješeno je 75 % ukupne kanalizacije Lopar. Investicija te dvije faze kanalizacije iznosila je 19 milijuna DEM; Turističko društvo Lopar sa svojim iznajmljivačima učestvovalo je samodoprinosom u visini 5 % na pet godina, u izradi projekta, rješavanju imovinsko – pravnih odnosa, nabave cijevi za kičmeni vod, i za podmorski ispust, plus dobrovoljni iskop i montažu sporednih vodova u svom trošku za sve zaseoke.

Priprema se kadruma za cestu od "Šima" do groblja.

1990. god. Betonira se većina ceste "Civ - Zorzini" i manji zaseoci s putićima kao što su "Bajacići", "Matovi", "Krpešići", "Kovačići" itd.

1991. god. Asfaltira se cesta od "Šima" prema groblju i cesta prema "Plimici", prema "Brnovima".

1992. god. Probija se protupožarna staza "San Marino - Andreškići – Paparovi – Matahlići – Čučići – Baras – Melak".

Treba napomenuti da ovdje nisu spomenuti strateški objekti koji su napravljeni od strane Općine Rab i hotelskog poduzeća "Imperial" kao što su:

- proširenje i kompletna adaptacija Autokampa Lopar 1983. god.

- izgradnja Zabavno-rekreacionog centra (ZRC-a) 1983. god.

- proširenje trajektnog pristaništa Lopar 1982. god.

- izgradnja Lučice "San Marino" 1985. god.

- dovod vode s kopna 1988. god.

1997. god. Osniva se Turistička zajednica mjesta Lopar. Prvi direktor Turističke zajednice 1997. – 2002 god.: Darko Pećarina.

Novim sustavom ustroja Turističkih zajednica na nivou države Hrvatske turističkim mjestima ostaje puno više sredstava od prikupljene boravišne pristojbe za promidžbu i uređenje samog mjesta. Tako Turistička zajednica ne obavlja samo promidžbu mjesta i otoka kao osnovnu zadaću, već se pretvara i u komunalnu firmu i započinje uređenje mjesta upravo kako su željeli ne samo turisti nego i žitelji. Uređuju se šetnice, parkovi, cvjetne aleje, proširuje se javna rasvjeta, betoniraju se i asfaltiraju ceste i putevi. Plaže se opremaju prilaznim stazama, koševima za otpad, klupicama i tuševima. Ujedno se upošljava veći broj sezonskih radnika za cjelokupno održavanje. Dakle, osnivanjem i djelovanjem Turističke zajednice, mjesto Lopar doživljava preporod i ujedno postaje temeljni pokretač za osnivanje Općine Lopar.

Darko Pećarina

RAZVOJ LOPARSKOG TURIZMA

Njegova sadašnjost te pogled u budućnost...

Loparski turizam rođen je 1910. u kući obitelji Pičuljan koja je 1909. već postojeću obiteljsku kuću dala dograditi sa 6 soba sa svrhom prihvata prvih turista.

Već 1912. osnovano je i Turističko društvo (po pričanju Šima Matahlije-Šimine), a do Drugog svjetskog rata u Loparu je funkcioniralo nekoliko značajnih objekata za prihvata turista (Pansion Velebit, Pansion Vila Sonja, Pansion Lopar i Pansion Vila Mira).

08. lipnja 1937. osnovan je Općinski turistički odbor (po banskoj uredbi obavezan za sva kupališna mjesta) s predsjednikom ing. Matom Čepernićem.

Rat je sa sobom donio svoje, a poslijeratni turistički oporavak tekao je mukotrpno. 12.12.1954. na prvoj redovnoj godišnjoj Skupštini novog Turističkog društva udareni su novi temelji turizma. U to vrijeme je u Loparu bilo tek tridesetak kreveta u privatnom smještaju. Turistički ured od 1959.

do 1967. vodio je Šime Matahlija-Šimina. Od 1967. Imperial preuzima vođenje Društva sve do 1978. kada se zapošljava profesionalac (Josip Škarić), a od 1979. do 1982. TD vodio je Darko Pećarina.

Neosporno je da je pravi turistički procvat Lopar doživio otvaranjem TN-a "San Marino" 1967. i AC-a "San Marino" 1968. god.

Davne 1967. godine u mjesecu lipnju počeli su pristizati prvi turisti u netom završeni kompleks hotela

koji je za to vrijeme bio prava turistička meka, a o tome kakvo je tada bilo promišljanje o turizmu i turističkom razvoju najbolje svjedoči činjenica da Turističko naselje "San Marino" do danas egzistira u prvobitnom izdanju uz naravno ulaganja u sanaciju i podizanje kvalitete usluga. Bez "San Marina" ne bi bilo ovakvog turističkog i gospodarskog razvoja otoka Raba, Imperiala, a posebice Lopara, gdje bi vjerojatno i danas poljoprivreda, ribarstvo i ratarstvo bile osnovne privredne grane.

AC "San Marino" sa svojim je kapacitetom dao dodatni poticaj turističkom razvoju pa je tako 1968. u Loparu tijekom turističke sezone boravilo nekoliko tisuća turista.

Sigurno je da je takav turistički razvoj kakvog je iniciralo otvaranje TN-a "San Marino" iziskivao i organizaciju popratnih sadržaja, promidžbe, a u krajnjoj liniji i kontrolu priliva i utroška sredstava od turističkog prometa.

Tako je 22. siječnja 1997. u Autokampu "San Marino" održana osnivačka Skupština TZM-a Lopar koju je u ime MO-a Lopar otvorio dr. Branko Koprić, tadašnji predsjednik MO-a. Na toj sjednici donesen je poslovnik o radu Skupštine, Statut TZM-a Lopar, izabran je prvi predsjednik - g. Rajko Ivanić, prvi članovi Turističkog vijeća: Ante Batistić, Ivan Jakuc, Slavko Holjar, Ivan Stančić, Ante Paparić, Frane Gabrić, Branko Koprić i Darko Pećarina, te Nadzorni odbor: Nenad Pičuljan, Josip Šanić i Damir Paparić.

17.02.1997. na drugoj sjednici Turističkog vijeća izabran je prvi direktor Ureda TZM-a Lopar - Darko Pećarina, a nakon provedenih izbora, prvi sastav Skupštine TZM-a Lopar čine: Stanko Jakuc, Ante Matahlija (Tonić), Ante Mušćo, Damir Paparić, Mladenko Perić, Josip Stančić, Ivan Pičuljan, Rajko Ivanić, Robert Paparić, Frane

Gabrić, Lovro Pičuljan, Ante Batistić, Ivan Jakuc, Josip Mušćo, Darko Škapul, Marinko Vedrić, Slavko Holjar, Marija Petrinić, Milan Pećarina, Ivan Stančić, Ivan Šanić, Dragan Borić, Šime Matahlija, Dušan Matahlija i Miljenko Barbalić.

Na prvoj sjednici Skupštine Šime Matahlija (Šimina) i Lino Paparić proglašeni su počasnim članovima kao najstariji turistički djelatnici u Loparu.

Oformljen je Ured TZM-a Lopar koji funkcionira u zgradi recepcije privatnog smještaja, a kojeg čine direktor Ureda i knjigovođa informator. Podiže se kredit u RI-ADRIA banci za uređenje prostora i nabavku opreme potrebne za rad, te se pripremaju prvi programi rada i financijski planovi.

Bilo je to vrijeme kada je TZ preuzela na sebe većinu projekata, od uređenja mjesta, komunalne infrastrukture, kapitalnih projekata, organiziranja manifestacija, promidžbenih aktivnosti, uspostave suradnje sa svim institucijama na otoku i šire...

Počinje se s nastupima na turističkim sjajovima diljem Europe, tiskaju se promidžbeni materijali Lopara, organiziraju se nastupi maškara na Riječkom i ostalim karnevalima i sajmovima, počinje se reaktivirati folklor kako bi se održale kulturno-tradicijske vrijednosti Lopara, pomaže se pri ustroju i opremanju DVD-a Lopar, a TZ se aktivno uključuje i u

rješavanje odvoza smeća, uređenje trajektnog pristaništa, uređenje Rtića, Livačine, ceste od trajekta do "San Marina", postavljanje turističke signalizacije... Bez TZ-a, loparske plaže se zasigurno ne bi mogle održavati onako kako se sada održavaju (treba podsjetiti da su u ovih 10 godina nabavljena 2 stroja za čišćenje i freziranje plaža), a i uređenje samog mjesta bilo bi otežano jer TZ u ljetnim mjesecima angažira dodatna sredstva i ljude za održavanje čistoće i uređenosti kao jedne od glavnih pretpostavki za razvoj turizma.

Zatim je tu i organizacija manifestacija od kojih je svakako do sada najviše truda uloženo u Malu Gospu, kao najveću pučku feštu na otoku, čiji budžet doseže i do 200 000 kn, naravno s popratnim aktivnostima, turnirima u malom nogometu, tenisu i boćanju, nastupom samostrelčara, KUD-a, zabavom u šatoru, trgovačkom i gastronomskom ponudom...

Od sportskih manifestacija valja izdvojiti VIP turnir u odbojci na pijesku koji već 9 godina na jedan ekskluzivni način promovira loparski pijesak i loparske plaže (jedan od tih turnira bio je svjetski Challenger), zatim malonogometni turnir Mala Gospa koji je u svojim začecima bio najjači malonogometni turnir u Hrvatskoj, te SUN ADRIA CUP - najjači teniski turnir veterana u Hrvatskoj.

Turistička zajednica od samog je početka zacrtala jasan cilj, a to je održivi turizam, tj. razvoj turizma koji neće bitno ugroziti prirodu i njezine resurse, niti poremetiti odnose među gospodarskim granama već ih objединiti i oplemeniti, tako da su u Loparu, od ukupno 22 pješčane plaže, komercijalizirane svega 3 (Rajska plaža, Livačina i Donji mel), a sve druge su još uvijek čista i netaknuta priroda, bez značajnih zahvata u prostoru, osim putokaza i oznaka te komunalne i urbane opreme za lakše snalaženje i ugodniji boravak u prirodi.

Na neki način moramo biti sretni što je tome tako, jer je ekološki očuvan prostor, pogotovo ako je atraktivan kao loparski poluotok, nešto što će već u bliskoj budućnosti imati neizmjernu cijenu.

Mišljenja smo da je upravo čista i očuvana priroda jedan od glavnih motiva dolaska turista u naše mjesto i da ćemo u budućem radu morati posvetiti dosta pažnje da se ta priroda ne devastira kao što je to slučaj u nekim drugim mjestima na Jadranu. Tu ćemo svakako trebati imati razumijevanja od strane Općine, koja će putem Prostornog plana i Odluke o komunalnom redu morati jasno definirati kakav razvoj želimo, pametno predvidjeti turističke i gospodarske zone, ali i istovremeno maksimalno zaštititi određena područja od devastacije.

Osnivanjem Općine Lopar jedan veliki dio problematike preuzet je iz djelokruga rada TZ-a (a tu prvenstveno mislimo na komunalnu problematiku), tako da će se rad TZ-a ubuduće temeljiti na promidžbi mjesta, sajamskim nastupima, tiskanju promidžbenih materijala, organiziranju manifestacija i događanja u mjestu, održavanju kulturne baštine i tradicije, poboljšanju uvjeta boravka turista u Loparu. TZ je već krenula s odedenim ciljanim aktivnostima, tako da se već nekoliko godina početkom godine radi kalendar događanja koji obiluje

kulturno-zabavnim i sportskim događanjima od kojih svakako valja istaknuti karnevalski program, Uskršnji doručak, nastupe folklora i pjevačkog zbora Murtela, koncerte klasične glazbe, ribarsku feštu, prezentaciju starih običaja i zanata Lopara "Povratak korjenima", Malu Gospu, te niz visokorangiranih sportskih natjecanja poput odbojke na pijesku, ronjenja na dah, teniskog turnira Sun Adria cup...

Puno pažnje pridaje se i uređenju mjesta u funkciji turizma gdje se uređuju zelene površine, plaže i prilazi plažama, šetnice, nabavljaju se i postavljaju nove klupe, koševi, rasvjeta, dječja igrala, a aktivno se sudjeluje u svim akcijama i natjecanjima HTZ-a, TZPGŽ-a, PGŽ-a i Ministarstva turizma. Ovdje bih spomenuo akciju čišćenja priobalja i podmorja "Neka školji budu bolji", te akcije ocjenjivanja najuređenije okućnice i balkona, kao i subvencioniranu prodaju sadnica cvijeća, koje su zadnjih godina podigle svijest mještana i nivo uređenosti mjesta.

Svakako da ćemo morati biti mudri u selektiranju turističke ponude, pri tome vodeći računa o činjenici da uz 22 pješčane plaže neminovno u strukturi gostiju imamo većinu obitelji s djecom i nešto stariju populaciju, te za njih, ali i za ostali dio turista treba iznaći sadržaje i ponudu koja će na svoj način zadovoljiti svih, ne stvarajući sukobe koji nam se polako javljaju upravo zbog grešaka učinjenih pri planiranju smještajnih, ugostite-

skih i zabavnih sadržaja. Nadamo se da će Akcijskim, kao i Prostornim planom koji su trenutno u izradi, i taj segment biti riješen na dobrobit razvoja turizma u Loparu. Smatramo da žrtvovanje prirodnog okruženja u bliskoj budućnosti ne bi bilo dobro, a gradnja malih obiteljskih pansiona i hotela, osmišljavanje dodatnih sadržaja u mjestu, te prvenstveno zatvorene rivijere mogu uvelike doprinjeti produljenju turističke sezone te profiliranju Lopara u još poželjniju turističku destinaciju.

Lopar ima svoje adute na kojima treba ustrajati i koje što kvalitetnije i pažljivije treba valorizirati i ponuditi našim turistima. To su u prvom redu već spomenute pješčane plaže na kojima je Lopar izgradio svoj *brand* i koje imaju ogroman potencijal, očuvana priroda bogomdana za biking i trekking kao sve aktualnijih oblika aktivnog odmora, ali i elemente za uvrštenje u kartu Geoparkova, zatim bogatu gastonomsku tradiciju, bogatu kulturno-povijesnu tradiciju (sv. Marina, sv. Ivana Krstitelja, sv. Roka, sv. Nikolu, Majku Božju Loparsku), ponudu autohtonih poljoprivrednih proizvoda, blizinu Golog otoka i sv. Grgura kao mogućih ekskluzivnih izletničkih destinacija, bogato podmorje s Medovom bužom i nalazištem amfora na rtu Sorinj, bogata arheološka nalazišta (Zidine, Kaštelina, Podšilo...), mogućnost razvoja sportskog i lječilišnog turizma (također vezano za pijesak), razvoj avio-destinacije (blizina zračne luke Rijeka koja se poboljšala uvođenjem linije Lopar-Valbiska), mogućnost povezivanja sa Senjom i budućim velikim čvorištem Žuta Lokva kako zbog loše ceste i čekanja na trajekte ne bi izgubili utrku sa Istrom, Damacijom i ostalim turističkim regijama.

**Direktor Ureda TZO Lopar:
Marin Mušćo**

IMPERIAL

Razvojno pozicioniranje "Imperialovih" objekata u Loparu

Povodom proslave 100 godina organiziranog bavljenja turizmom u Loparu, kao prvo želimo čestitati svima koji su tome dali svoj doprinos.

Turizam će još dugo biti glavno gospodarsko uporište Lopara. Nepobitna je činjenica da je najveću i najznačajniju ulogu u "turističkoj priči" Lopara imao, a i danas ima "Imperial" d.d. I to najviše zahvaljujući onima koji su pred nešto više od 40 godina bili inicijatori i nositelji izgradnje turističkog naselja i kampa, koji su danas sa cca 400.000 noćenja glavni nosioci turizma u destinaciji.

Od izgradnje pa do danas, svi "Imperialovi" objekti su u funkciji. Čak ni ratna zbivanja nisu zaustavila njihovo poslovanje. Uz mnogo poteškoća i poslovnih oscilacija, uspjela se sačuvati pozicija na turističkom tržištu. Tome su svakako pridonijele prirodne ljepote, a posebno prekrasna Rajska

plaža kao strateški destinacijski prirodni resurs, i glavni motiv dolaska turista u Lopar, ali i nadaleko poznati vrijedni ljudi, zaposlenici.

Naravno, bez ulagačkih aktivnosti sve to ne bi bilo moguće. U zadnjih 10 godina u obnovu i modernizaciju objekata, te održavanje, uloženo je preko 50 mil. kuna. U narednim godinama razvojni plan "Imperiala" percipira svoju tzv. razvojnu cjelinu Lopar, i nadalje kao prostor tipičnog ljetnog obiteljskog odredišta, ali uz novu razvojnu dimenziju.

Pozicioniranje prema rastu kvalitete postojećih objekata i izgradnja novih sadržaja, temeljna je razvojna odrednica za "Imperialove" objekte u Loparu. Za to je planirano u narednih nekoliko godina uložiti više od 50 mil. kuna. Iako je dinamika ulaganja planom točno definirana, nju će odrediti brzina izlaska iz opće gospodarske krize i realitet uvjeta poslovanja.

Naravno, od odlučujuće važnosti je i donošenje prostorno-planske dokumentacije bez koje se ništa novoga ne može graditi. Od većih investicija planira se:

- cjelovita modernizacija i nadogradnja hotela "Lopar"
- izgradnja bazenskog kompleksa i pratećih sadržaja u TN-u "San Marino"
- modernizacija restorana i kuhinje TN-a "San Marino"
- uređenje ZRC-a
- ulaganja u infrastrukturu

Turističko naselje planira se pozicionirati prema standardu 3 zvjezdice, a autokamp u 4 zvjezdice.

No, moramo biti svjesni da će se zbog nedostatka izvansezonske turističke ponude Lopara (ali i cijelog otoka) turistički rezultati i nadalje u Loparu stvarati pod okriljem kratke sezonalnosti. Uvjeti za produžetak sezone ne mogu se stvoriti preko noći, to je predmet dugoročnih planova i promišljanja, uz izrazito velika ulaganja. Naravno, uz jaku sinergiju turističkih subjekata, lokalne samouprave i Turističke zajednice. Svako odvojeno djelovanje nema logike, niti šanse za uspjeh. Samo uz poticanje suradnje i usklađivanja ciljeva svih glavnih sudionika može se stvarati razvojna vizija svake destinacije, pa tako i Lopara.

U tom smislu, "Imperial" se nudi kao pouzdan i kvalitetan partner.

"Imperial" d.d. Rab

Direktor: Vlado Miš, dipl.oec.

ZANIMLJIVOSTI IZ LOPARSKE TURISTIČKE PROŠLOSTI

ŠIME MATAHLIJA – ŠIMINA, najstariji turistički djelatnik otoka Raba

G. Šime sjeća se prvog turističkog ureda koji je bio smješten "na Muli" iznad trgovine i kako im je u posjet nekoliko puta dolazila Neda Andrić, tadašnja predsjednica "Kotara Rijeka" (a kasnije članica Sabora).

Svi tadašnji turistički djelatnici (tajnici, administratori...), kako kaže Šime, morali su ići na seminar u Rijeku 2-3 dana, da bi se upoznali s propisima i papirologijom. Vodila se knjiga gostiju, a strani turisti mogli su boraviti najviše 30 dana. U karon o prijavi moralo se upisati 6 podataka, a sedmi se upisivao u knjigu gostiju. "Pasoši su cijelo vrijeme boravka gostiju bili u kancelariji, a nekad su se znali i zagubiti, ali smo ih uvijek pronašli."

Šime ističe kako je 'Vazmorac' u poslijeratno vrijeme bio turistički znatno razvijeniji od 'Vazjuga' i bilo je registrirano čak 18 kuća za turizam. "Mate Belić vodio je evidenciju gostiju, a stari gosti su

se sve više i više vraćali. Nakon njega je zaposlen Jole Jerić koji je tada bio student, kako bi ostvario pravo na stipendiju. Poslije je preuzeo Valentin Pičuljan i čak je završio seminar za knjigovođu." ...

"Nakon objavljenog natječaja ja preuzimam vođenje turističkog ureda i to od 1959. do 1967. god. Tada u mjestu nije bilo ni struje, ni vode, ni plina, a gostu se moglo ponuditi vrlo malo. Dolazile su 'ekskurzije' pa su tražili mjesto za logorovanje. Radili su se poljski WC-i, trebalo im je slame za slamarice... U mjestu nije bilo gostione pa smo u novine stavili oglas. Jedno vrijeme gostiona je funkcionirala 'kod Šima' u sklopu restorana Velebit, a 1962. 'na Muli' se gradi gostionica za koju je dopeljan rashodovani inventar s Golog otoka i iz Raba." ...

"Dopeljana je i struja (tu puno zasluga ima Slavko Čepić), te se počinju kopati odvodni kanali i bunari za vodu, a poslove je vodio Ivan Belić kao stručnjak za vodoprivredu."

Zanimljiv detalj iz priče g. Šima je i to kako se kruh iz Rijeka dovozio "s vaporem" (Vuk Karadžić), i to po 500 kg svaki dan. *Ōdmah bi se dio podijelio na rivi gdje su gosti čekali u redu, dio bi se otpeljao u ugostiteljske objekte, a ostatak bi moja kćerka Marija prodavala u maloj prodavaonici u parku Kapić. Kruh je koštao 80 dinara."*...

1967. god. Turističko društvo prešlo je u sklop 'Imperiala' i priliv sredstava u Lopar bio je znatno manji nego ranije, unatoč drugačijim obećanjima."

Uspoređujući ondašnje vrijeme i danas, Šime ističe kako je "sada puno lakše nego prije, ima struje, vode, cesta je napravljena, trajekti voze, a svega toga prije nije bilo i bilo je teško sve organizirati, ali ipak smo uspijevali. Ja sam po cijelu noć znao prijavljivati goste (do 4 ujutro) da bi prijave mogle u 5 ići autobusom za Rab. Jedan pomoćnik skupljao je pasoše po mjestu, a ja bih išao u kontrolu da vidim ako ima neprijavljenih. Danas je ta kontrola puno slabija. Ima puno iznajmljivača koji imaju puno više soba i apartmana nego što imaju registrirano, a i goste prijavljuju jako slabo. Ima i puno vikendaša koji iznajmljuju na crno i koji se ne prijavljuju, pa treba pojačati kontrolu."

FRANE PERIĆ, prvi taksist na kopnu i na moru

Svoj prvi radni sat za mirovinu g.

Frane je odradio 1961. godine u Poljoprivrednoj zadruzi "Lopar", a voditelj je tada bio Valentin Pičuljan. Radilo se na eksploataciji pijeska na plaži Saramić (Sahara). Vagoneti su se, kako kaže, gurali na ruke, a kasnije su se počeli koristiti i "tovari", dok se 1964. za to nisu nabavila prva dva traktora na otoku. Frane nastavlja s pričom kako je 1966. došla zabrana eksploatacije pijeska jer je iz "General-turista" Opatija došao predstavnik koji treba snimiti situaciju na Rabu kako bi se ulaganjima unaprijedio turizam otoka. Obilazio je cijeli otok da bi izabrao najpovoljnije lokacije za gradnju turističkih kapaciteta. *"Rekao mi je da je obišao Barbat, Rab, Kampor, Supetarsku Dragu, ali da mu se ipak od svega Lopar čini najljepšim i najpogodnijim za razvoj turizma."*

Sjeća se Frane i početka izgradnje HN – a "San Marino" krajem ljeta 1966. (u sklopu građevinske tvrtke "Vladimir Gortan" iz Zagreba), a kako kaže, na izgradnji je radilo oko 4000 ljudi. Investicija je bila oko 4 milijarde dinara. Radnici su spavali u kampu (tadašnjoj ekonomiji) i po privatnim kućama. Izgradnja je trajala do ljeta 1967. kada su počeli stizati prvi gosti.

1968. kupio sam prvi auto u Loparu ('Fičo') koji je bio i među prvima na otoku (jedino ga je imala ambulanta u Rabu i, čini mi se, bolnica u Kamporu). 1973. kupio sam Škodu, a 1978. Peugeota 204. Dok sam imao obrt za traktor, za vrijeme ljetne sezone sam imao zabranu, a morao sam voziti turiste autom. To je trajalo 4 godine (od 1973. do 1977.) i to je bio prvi TAXI na otoku. ... Krajem 70-tih kupujem barku i od 1980. počinjem taksirati na moru. Bilo je ljepše, lakše i zanimljivije nego na traktoru. Bilo je interesantnih ljudi, lijepih strankinja, raznih dogodovština za koje me vežu lijepe uspomene. To sam radio do 2002. kada taj posao preuzima jedan od sinova. I drugi sin je kupio 'glass boat' pa i on vozi turiste. Moram

reći da su sinovi od mene naslijedili dosta znanja i vještina pa se tako i oni bave prijevozom i na kopnu i na moru."

LINO PAPARIĆ, počasni član Skupštine TZ-a Lopar, čovjek koji je sve važne objekte "postavio na svoje noge"

Nakon rada na Golom otoku, g. Lino 1962. preuzima "Jadran" i "Miru" koji su do tada bili u sastavu KPD-a Goli otok. '62. ih KPD predaje tadašnjoj Općini Rab na upravljanje, a Općina Rab ih predaje na upravljanje hotelskom poduzeću 'Imperial'. Direktor tadašnjeg HP-a 'Imperial' bio je pok. Frane Šotić i u to vrijeme naručen je projekt za izgradnju hotelskog objekta 'na Bušinčevo' koji je koštao 25 milijuna tadašnjih dinara. Taj objekt je trebao imati 320 ležaja, sve sobe s pogledom na more, dva restorana... Projektant je bio g. Sulovski i njemu smo pok. Frane Gabrić i ja, u Rijeku nosili 10 l vina i jednog janjca da bi projekt bio što prije gotov. Međutim, unatoč svim našim inicijativama, vodstvo u Rabu nije imalo razumijevanja za taj projekt. Tada su na Rabu posto-

*jala još dva hotelska poduzeća, 'Kontinental' i 'Istra', koja su se dolaskom pok. Josipa Jerića-Jolana na čelo tvrtke kasnije ujedinila u jedno HP 'Imperial'. Tek njegovim dolaskom intenzivno se počinje razmišljati o gradnji većih smještajnih kapaciteta u Loparu, no projekt 'na Bušinčevo' zbog neadekvatne infrastrukture otpada i radi se idejno rješenje za HN 'San Marino'. Gradnja započinje u jesen 1966., a 17.06.1967. dolazi prvih 19 turista. Na recepciji ih dočekuje Ante Paparić (Brko), a u sali moja supruga, Marija Paparić. Prvi direktor 'San Marina' bio je Marijan Lupić, a nakon njega dolazi pokojni Branko Bačić." O svom daljnjem radu Lino kaže: *Ja sam zaprimio kompletan inventar koji je došao u 'San Marino' što nije bilo teško jer sam već imao iskustva s uhodavanjem 'Jadrana' i 'Vile Mire'. No tu nije bio kraj i već u travnju 1968. prelazim za upravitelja autokampa. U jesen 1967. započela je njegova gradnja i već 20.06.1968. bilo je njegovo zvanično otvaranje. U kampu je tada već bilo oko 1000 gostiju. Nakon uhodavanja autokampa, 1978. se vraćam u HN 'San Marino' na radno mjesto šefa servisa i tu počinju određeni problemi. ... Pored svih svojih zasluga i iskustva u radu, mirovinu sam dočekao u Lučici 'San Marino' (1988.-1990.)."**

G. Lino ističe kako je jedini živući koji je radio u svim starim hotelima u Opatiji (od novih je radio samo u "Adriaticu"), a 1951. je dobio i priznanje od opatijskog hotelskog poduzeća "Jadran" za uspješnost u obavljanju prakse u hotelu "Palme". U dva mandata bio je predsjednik Turističkog društva Lopar, bio je u Savezu TZ-a Općine Rab, a dobitnik je i Plakete Grada Raba. Isto tako u dva mandata bio je predsjednik SK-a u Loparu. Na prvoj sjednici Skupštine TZ-a Lopar, uz Šima Matahliju imenovan je počasnim članom Skupštine TZ-a Lopar i od tada prisustvuje svim sjednicama.

OBITELJSKI HOTEL - EPARIO

Može li se nakon šest sezona djelovanja izvući nekakav rezime rada s malim obiteljskim hotelom? Može li se zaključiti što je to zapravo i nudi li sigurnost, tj. može li to biti eventualni temelj nove orijentacije obiteljskog života? Možemo li govoriti o tradiciji ili pak, o nekakvom naziranju moguće tradicije? Kad bismo to pitanje postavili nekoj austrijskoj obitelji koja već u trećoj, četvrtoj ili petoj generaciji vodi svoje obiteljsko nasljeđe, a možemo pitati i neke Francuze ili Švicarce koji su već možda i šesta generacija koja je to naslijedila; tada bismo dobili jedan slobodan i iskren odgovor, a naši bi nas sugovornici gledali ravno, bez treperenja. Vedro bi i čilo govorili: *je, to je lijepi posao, mi smo još kao djeca pomagali našim roditeljima, a sada naši unuci rade s našom djecom, dok smo mi tu da uskočimo kada treba. U hotel ulažemo svake godine ponešto, tako da smo tehnološki i uslužno uvijek konkurentni i u trendu. Nemamo nikakvih potreba za bankovnim kreditima, ali, ako zatreba, to ne bi bio problem jer su naši preci zajedno s*

lokalnom zajednicom jedni od osnivača naše lokalne banke. Ako želimo pored hotela napraviti neke nove sadržaje, dozvole dobijemo vrlo brzo. Bitan je uvjet da se uklapamo u okruženje i da nama i lokalnoj zajednici to donosi korist. Naša turistička organizacija stalno prati svjetska turistička kretanja, pa se, zajedno s lokalnom upravom, maksimalno angažira u održavanju trajno privlačne destinacije...

Imamo li mi nakon 100 godina turizma ikakve čimbenike za usporedbu s nečim takvim, s nečim što negdje drugdje traje isto toliko godina, ali u kontinuitetu? Teško, jer naš je kontinuitet od početka bio sramežljiv, a onda jedno vrijeme i prekinut ili, iz raznih razloga, vrlo ograničen, barem što se obiteljskog turizma tiče. S počecima turizma u takvim uvjetima počeli su, težački i sporo, naši sumještani, roditelji i bake, a i mi sami, uključivati i ugošćavati naše goste kao najbolje prijatelje. No, s vremenom je taj ograničeni turistički razvoj shvaćen kao mecena; darivanje bez odgovora. I nažalost, izgleda da te navike nismo baš promijenili i da

taj oblak bahaćenja nad situacijom postaje sve gušći i tamniji. Mislim da je to pravi razlog što se mi s onima u Austriji, Francuskoj ili Švicarskoj teško možemo uspoređivati.

No, ipak ću nešto pokušati. Uspoređivati s aspekta naše male destinacije ne mogu, jer su za to odgovorni neki drugi. Mogu uspoređivati iz pogleda jednog djeteta koji od malih nogu živi s turizmom; mogu uspoređivati s aspekta obitelji koja živi i radi turizam; mogu uspoređivati s razine poduzetnika iz turizma, a mogu uspoređivati i s aspekta građanina koji živi i radi u jednom turističkom mjestu gdje na turizmu leži 100% gospodarstva, a time i života.

Kažu, kad čovjek u mladim danima nešto lijepo doživi i zavoli, onda je to zauvijek. Po tome se možemo uspoređivati s Austrijancima koji se bave turizmom, jer se i njima i nama taj turizam već u djetinjstvu uvlači pod kožu. Dakle, tu smo jednaki.

Hotel "Epario" ne bi bio to što je da ga na svojim rukama ne nose Katarina, Patricija, Suzana i Rajko. Osobno mogu reći da u ovaj projekt ne bismo ni ulazili da nismo računali na sinergiju obiteljskog tima. Svaki član naše obitelji živi s hotelom 24 sata na dan. Rad nam je svugdje jednako zanimljiv; na recepciji, u sobama, u kuhinji, u sali, u tehničkom dijelu. Taj rad nas opčinjava i ispunjava. Mislim da je tako i kod tih hotelijera iz Austrije, Francuske ili Švicarske.

A sada poduzetništvo. Tu je usporedba gotovo nemoguća. Kod njih se tržišno gospodarenje planira i razvija oduvijek, a kod nas se svako malo stvari okreću naglavačke. Ono što je dobro njihovi zakoni i propisi potiču na još bolje, a kod nas kao da im je svrha nešto nejasno, nebitno, banalno. Kao da se oni donose radi sebe samih, a ne radi dobrog i mudrog gospodarenja. Naši se propisi često mijenjaju, pa

ti se može dogoditi da danas investiraš po zakonu, a sutra je to protuzakonito. Zna se dogoditi da te jedan propis na nešto obvezuje, a drugi to isto zabranjuje i kažnjava.

Što se tiče investicija, i tu je usporedba nemoguća. Navest ću, između mnogih, samo jedan razlog. I oni i mi koristimo isti kapital, tj. njihov. Oni direktno sami za sebe, a mi isto to putem njihovih banaka. Također, i naša i njihova zarada ide u njihov džep. Oni zarađuju sami za sebe, a mi, preko istih tih banaka, opet za njih. Pitam se, hoćemo li im u poduzetničkom smislu, a uz takve uvjete ikada moći konkurirati.

Što se tiče usporedbe s aspekta građanina koji živi i radi u jednom turističkom mjestu gdje na turizmu leži 100% gospodarstva; i tu je usporedba teško moguća - iz razloga što ne znam postoje li kod njih mjesta od preko tisuću stanovnika gdje svi žive od turizma.

No, pokušajmo razmisliti. Kod njih u turističkim mjestima ima proizvođača vina, proizvođača poljoprivrednih proizvoda, proizvođača mliječnih proizvoda, proizvođača na bazi nekih drugih autohtonih resursa (drvo, kamen, voda...). Tako se u njihovim restoranima, trgovinama, hotelima i suvenirnicama nude i prodaju vina iz domaćih vinogorja, mlijeko s domaćih pašnjaka, voće i povrće iz vlastite zemlje... Po tom pitanju smo prema njima skoro nula (čast izuzecima).

Kod njih se parcela ne prodaje konkurenciji, a pogotovo ne neloyalnoj. A kod nas??? Znamo li onu formulu: optimalni (manji) kapacitet + kvalitetna ponuda = veća potražnja + viša cijena?

U pričama iz davnina, bajkama, romanima, a u novije vrijeme i filmovima, raj na zemlji se gotovo uvijek smješta na pješčanu obalu. Taj sinonim raja uz mirno bistro more i pod toplim suncem svakom je našem gostu poveznica s našim

mjestom. Po tome se nitko s nama ne može uspoređivati. Tu moramo biti oprezni i ne dozvoliti njihovu urbanizaciju i devastaciju, a koje se jako bojim, jer je već dobro vidljiva.

Da ne budem više dosadan s tim usporedbama, stavit ću sada u taj kontekst hotel "Epario", a u tome se približno može pročitati svatko od iznajmljivača. Hotel "Epario" je vrlo brzo našao svoje mjesto na domaćem i stranim turističkim tržištima, a to se može zahvaliti već spomenutoj domaćinskoj ljubaznosti i gostoljubivosti, predanoj radišnosti, održavanju unutar i van objekta na razini novog, redovitoj komunikaciji s gostima, trajnoj standardizaciji usluga, osjećaju za osobnost... To možemo zahvaliti i našim rajskim plažama, koje su naš tihi *brand* i koje, uz maleni trud, zauvijek mogu nositi ekološki predznak i biti naša nepoderiva osovina turizma.

Prethodne dvije rečenice nude nam odgovor na što moramo (ili smo prisiljeni) osloniti budućnost obiteljskog hotelijerstva. Ako bi, k tome, naše poduzetništvo koračalo korektnim putevima, a naše zakonodavstvo bila stvar na koju zaista možemo računati, tada je taj oslonac još stabilniji. Dodamo li tome promjenu izvora financiranja iz inozemstva u tuzemstvo i promjenu nakane financijera pri ulasku u projekte, mogli bismo tvrditi da je naš hotel "Epario" pokaznica rađanja tradicionalnog

obiteljskog hotelijerstva.

Međutim, to pretpostavlja i povećanje broja noćenja, jer bez toga – ništa od toga.

Za samo jedan dan produženja sezone potreban je ogroman trud sviju nas u ovoj maloj turističkoj destinaciji. Kada bi taj trud bio kontinuiran s razumnom vizijom, odgovornom misijom, razrađenim planovima i utvrđenim ciljevima, tada bi naš turizam počeo pokazivati sigurne rezultate. U jednoj takvoj destinaciji vidim budućnost obiteljskog hotela "Epario".

Za sada u hotelu svake godine ostvarujemo otprilike jednak broj noćenja, a udio dolazaka i noćenja iz pojedinih država jednak je kao i na razini našeg mjesta. Trudimo se, produženjem sezone, povećati broj noćenja. Željeli bismo da i van sezone, u zimskom periodu imamo redovite goste. Oslanjajući se na naše prirodne uvjete, to bi moglo biti ostvarivo. Spremni smo u organizaciji naše Turističke zajednice i Općine učiniti sve što je u našoj moći ne bi li naše ugostiteljstvo na uštrb kvantitete podiglo kvalitetu, te saživjelo i u vansezonskim mjesecima...

Zahvaljujem uredniku na časti koja mi je ukazana pozivom da opišem svoja iskustva i razmišljanja o radu obiteljskog hotela.

Rajko

GEPARK

Bogatsvo loparskih prirodnih i kulturnih resursa u turističkoj ponudi

Budući je Općina Lopar izravno okrenuta turizmu i djelatnostima vezanima uz turizam, bitno je da u pripremnom periodu ne posustajemo i ne gubimo korak s konkurencijom. Bolji komad kolača uvijek uzme onaj koji ima inicijativu i onaj koji je hrabriji i uporniji. Zato veseli činjenica da je TZO Lopar prepoznala vrijednost pojedinih projekata koji su predloženi s ciljem produžetka i obogaćivanja turističke sezone.

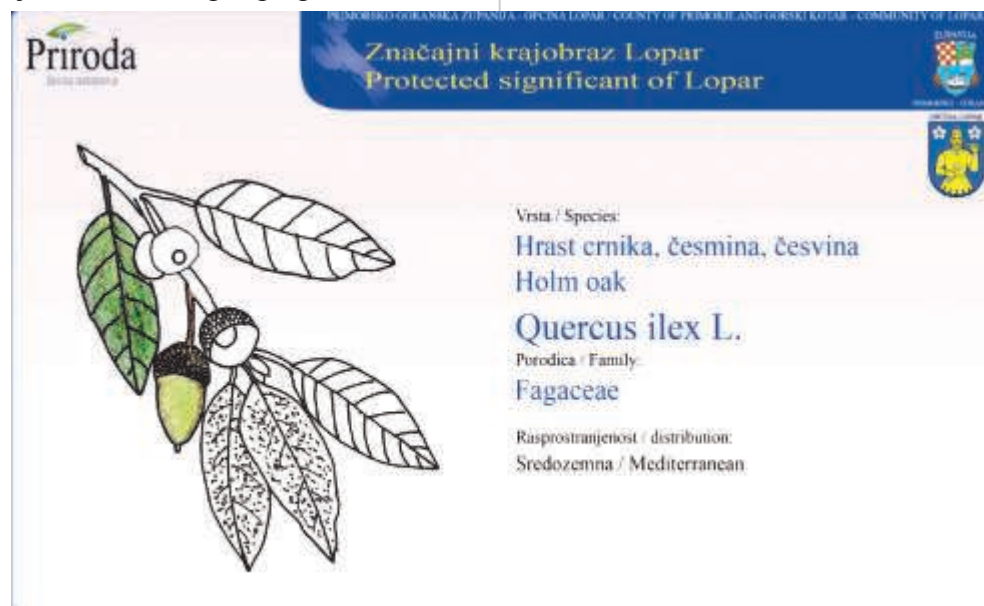
Prije svega, prepoznaje se vrijednost netaknutih pješčanih plaža i zelenih oaza loparskog Gušća. Drugo je ogromno bogatstvo heterogenog biljnog pokrova Lopara. Cijeli otok ima tu prednost da je zadnji otok kontinentalne klime, te prvi otok sredozemne klime. To mu je dalo iznimno blago vegetacije. Treće je bogata geološka baština poluotoka s fosilnim ostacima u loparskim sedimentima te vapnencima. Četvrto su neobično zgušnuti ostaci davne naseljenosti. Na

području Općine Lopar je evidentirano čak šesnaest paleolitskih i neolitskih gradina. Ima tragova Liburna, sirakuških Grka, Rimljana, ranobizantskih zidina, sve do srednjovjekovnih ostataka. Peto je svojstvena etnološka baština koja se manifestira u nošnji, običajima te načinu življenja i privređivanja. Nabrojene resurse su odgovorni ljudi u TZ-u Lopar prepoznali i

nastoje ih uklopiti u turističku ponudu. Neki od projekata su u tijeku, drugi su u pripremi, treći su u fazi usklađivanja i dogovora. Kako svaku stvar treba početi iz struke, uspostavila se dobra suradnja sa Sveučilištem u Zagrebu, pojedinim institutima, te županijskim stručnim službama. Projekt uređivanja pješačkih, trekking i biciklističkih staza je u tijeku. Nabavljena je signalizacija i obavijesne oznake. Provodi se čišćenje, samo bi možda trebalo postaviti više klupa i koševa za smeće.

"Geopark Rab" je cjeloviti otočki projekt, velika ideja i promocija. Ali, zapelo je na pravnoj formulaciji, odnosno statusu. Staze će ove godine biti markirane, u izradi je i novi promotivni materijal. Radi održavanja i financijske konstrukcije postoji prijedlog da se tu uključi IRC Rab koji je registriran za takve djelatnosti.

"Transverzala botana" je projekt u realizaciji. Papirologija je gotova. Treba pronaći sredstva po fondovima i početi rad u etapama. Prva dionica (cca 4 km) je pripremljena. Također, pripremljena su i sva grafička djela za ploče koje će označavati biljke. Za idejno rješenje dobilo se priznanje čak na državnoj razini. Projekt "Transverzala botana" je samostalni projekt Općine Lopar, ali i dio otočkog projekta "Rab - Arboretum" s kojim bi na otoku svake godine označilo

30 novih biljnih vrsta, te tiskali i prodavali prateći promotivni materijal.

Krajem svibnja na otoku je boravila ekipa speleologa s ciljem istraživanja nekoliko špilja. Ako se pokaže da su u Pećini i Medovoj buži obitavali špiljski medvjedi i ljudi, slijede iskapanja i daljnja turistička revalorizacija.

S ciljem produženja turističke sezone petnaestak članova PD-a Kamenjak Rab pohađa školu za planinske vodiče.

U pripremi je organizirano vođenje turista jednom tjedno po loparskom Gušću ili Frugi. Izleti se po dogovoru organiziraju za grupe ili tematski (botanika, arheologija, gljive, geologija).

U izradi je info pano "Grupe za aktivni odmor" koji će biti prezentiran ispred zgrade TZ-a Lopar. Bit će predstavljane djelatnosti kojima se grupa bavi s ciljem poboljšanja psihofizičke kondicije ljudi (turista) u različita godišnja doba, te odgovarajuća oprema.

Još uvijek je aktivan projekt "Loparska kuća", etno projekt koji predviđa cjelovitu obnovu stare loparske kuće s prezentacijom odjeće, opreme, jela i običaja.

Razmišlja se o organizaciji svakogodišnje utrke u orijentacijskom trčanju u trajanju od tri dana, sa startom i ciljem u Loparu, pod nazivom "Od kapelice do crkvice". Kontrolne točke bi bile kod crkava, odnosno ruševina kapelica. Takve utrke su u svijetu jako popularne.

Kako je otok cjelina za bogatstvo turističke ponude, nužna je suradnja s Gradom Rabom na projektima gdje granica ne bi smjelo biti (primjerice projekt "Rapski sajam kućne radinosti za turizam" ili projekt "Otočka vinska cesta").

Ivo Olip
IRC RAB

KOMUNALNI PROGRAMI

Predsezonske općinske pripreme

I u ovoj izuzetno teškoj situaciji Općina Lopar, iako otežano, uspjela je odraditi još jednu kvalitetnu pripremu sezone. Započeti projekti nastavljani su, a svakako najznačajnija investicija Općine, izgradnja mrtvačnice i uređenje prostora oko nje pri samom je završetku, te očekujemo stavljanje u funkciju do kraja lipnja ove godine. Uz izgradnju mrtvačnice, čija će investicija u konačnici biti oko 2,700,000,00 kn, pristupilo se i uređenju (opločenju tlakavcima) prostora ispred groblja i privremenom uređenju parkirališta.

Općina Lopar aktivno je učestvovala i u naporima "Hrvatskih cesta" da se nastavi s rekonstrukcijom državne ceste. Naša pomoć bila je u ograničenim granicama pomoći u rješavanju imovinsko pravnih odnosa. Nažalost, iako je dionica ugovorena do ulaska u samo naselje Supetarska Draga (autobusne stanice "u Gulića"), zbog zahtjeva MO-a Gornje Supetarske Drage i Grada Raba dionica je skraćena do cca iznad Jerkića. Nažalost radovi su se, zbog nerješavanja imovinsko pravnih odnosa, izvodili otežano i usporeno, vršila se i izmjena trase, a zbog toga i dopuna projektne dokumentacije. Završetak radova očekuje se najkasnije do 15. lipnja.

Općina Lopar nastavila je ove godine s uređenjem cca 110 m šetnice od Rtića do Lučice "San Marino", a investicija je koštala gotovo 300,000,00 kn. Saniranjem školjere u zoni "stari Mul" dodatno je oplemenjen taj prostor. Nastavkom izgradnje stotinjak metara spojnog kolektora, na kanalizacijski sustav spojen je i zaseok Paparovi. Navedene radove izvelo je komunalno poduzeće Lopar "Vrutak" o svome trošku.

Svakako jedan od najznačajnijih projekata Općine Lopar, izgradnja infrastrukture u radnoj zoni, započeta je uređenjem cesta kako u južnom tako i u sjeverozapadnom dijelu. Ovom prilikom zahvalio bih se tvrtki "Rabkomerc" koja je kupila zemljište u radnoj zoni za izgradnju trgovačko distributivnog centra, te tvrtki "Anić" koja je s Općinom Lopar ugovorila pravo građenja na zemljištu u vlasništvu Općine za izgradnju benzinske pumpe. Trenutno se pripremaju natječaji za prodaju zemljišta i/ili pravo građenja za gotovo 25 000 m² u radnoj zoni Sorinj.

Svakako, kvalitetnijoj pripremi ove turističke sezone, doprinio je i "Imperial" uređenjem šetnica i zelenih površina u sklopu Zabavno - rekreativnog centra.

Općina Lopar otkupila je još jednu kućicu na Rtiću. Nastavkom drugih malih komunalnih aktivnosti odradila se priprema sezone. Općina je nastavila s izgradnjom crkvice Sv. Nikole; dinamika izgradnje bit će

usporena, a ove godine planiramo u izgradnju utrošiti 250,000,00 kn. Paralelno s izradom Prostornog plana izrađuje se idejno rješenje zone Melak, te idejno rješenje trgovačkog centra i dvorane u centru mjesta. Općina Lopar nastavila je s organizacijom društvenog života (nekoliko tečajeva), a započete su pripreme na ustroju Centra za kulturu. U suradnji s TZ-om, Općina planira izdavanje knjige autora Hrvoja Turka i Helene Turk; *Lopar - turistička prošlost i sadašnjost*."

Neosporno je da su posljedice krize preslikane i na funkcioniranje i rad same Općine. Osjeća se znatno otežana naplata vlastitih prihoda proračuna. S obzirom da je proračun izrazito sezonski, tj. značajnije punjenje proračuna je tijekom sezone, ili u drugoj polovici godine, a nažalost nismo uspjeli osigurati niti značajnija sredstva s razine države preko resornih ministarstava, sve ovo bitno je otežalo izvršavanje obveza Općine, ali i rad komunalnog poduzeća Lopar "Vrutka". Nešto lošiji početak turističke sezone (vremenske neprilike), traži i očekuje dodatne napore svih djelatnika u Općini, Lopar "Vrutku", TZ-u, kako bi se s manje finacijskih sredstava ispunile zadaće i ostvarili planirani rezultati. Očekujemo ostvarenje turističkog prometa na razini prošlogodišnjih rezultata, što bi imalo za garanciju stabilno funkcioniranje u nadolazećem razdoblju.

Za Općinu Lopar
Alen Andreškić, načelnik

IZ RADA TZO LOPAR

Iako smo već dobro zakoračili u turističku sezonu 2010., valja se ukratko osvrnuti na ostvareni konačan turistički promet u 2009. god.

Ostvaren je promet identičan 2008. god. koja je bila najuspješnija poslijeratna godina, tj. ostvareno je 77 315 dolazaka (povećanje od 1% u odnosu na 2008., od toga 7% povećanje domaćih dolazaka) i 592 322 noćenja (u odnosu na 592 311 u 2008.).

Od ukupnog broja noćenja u hotelima je ostvareno 123 890 (6% manje), kampovima 267 896 (1% manje), odmaralištima 1155 (43 % manje), marinama 666 (109 % više), te u privatnom smještaju 198 464 noćenja (5% ili oko 9 700 noćenja više). Struktura gostiju je standardna (Nijemci prednjače sa preko 35%, Austrijanci 11,21%, Mađari 10,21%, Slovenci 9,89%, Česi 7,65%, Talijani 7,68% te Hrvati s nešto više od 6%).

Prosječan boravak turista bio je nešto kraći od 8 dana.

Prošlu godinu smo završili izbo-

rima za novi saziv Skupštine TZO Lopar, Turističko vijeće i Nadzorni odbor, te se uz zahvalu dosadašnjem sazivu za doprinos u radu TZ-a nadamo da će novoizabrani saziv opravdati povjerenje i voditi TZ ka novim turističkim uspjesima.

Da bi 2010. godina bila barem približno uspješna kao prošla, valjalo je pripremiti i distribuirati promidžbene materijale na oko 40 sajмова diljem Europe, te za road show prezentacije. U suradnji sa TZG Raba, TZG Malog Lošinja i TZO Krka odrađeno je petnaestak nastupa na turističkim sajmovima diljem Europe (TZO Lopar imala je svoje informatore na sajmovima u Beču, Münchenu, Nürnbergu, Salzburgu i Kopenhagenu). Odrađeno je i oglašavanje u medijima te udruženo oglašavanje.

Budući da Lopar u 2010. slavi 100 godina turizma, napravljen je logotip za tu prigodu koji je implementiran u sve moguće promidžbene materijale (kataloge, poklon-vrećice, kalendare, kemijske olovke, vrećice s lavandom, banere, table...), a s ugostiteljima i trgovinama suvenira pokušali su se pronaći načini dodatne promidžbe kroz salvete, podmetače, razne suvenire s logotipom 100 godina turizma (privjesci, puzzle, kravate, razglednice...) i svi turistički subjekti su pozvani da daju svoj doprinos ovoj važnoj obljetnici. Naručena su i postavljena 3 banera, a svim ugostiteljima i trgovačkim radnjama podijeljene su tablice s logotipom 100 god. turizma.

Za potrebe organizacije, Turističko vijeće TZO Lopar imenovalo je Odbor od 13 članova koji se već nekoliko puta sastao, osmislio i sačinio hodogram aktivnosti od kojih valja izdvojiti: promociju dugo najavljivane knjige *Lopar - turistička prošlost i sadašnjost*, izložbu starih fotografija i predmeta u konobi obitelji Štriga - Pičuljan kao i otkrivanje spomen ploče na spomenutoj kući u kojoj se rodio loparski turizam davne 1910. godine, radionicu na temu 100 godina turizma u sklopu Loparske noći te središnju proslavu koja se planira početkom rujna (sa svečanom sjednicom Skupštine TZO Lopar i OV Općine Lopar, dodjelom priznanja za najzaslužnije turističke i ugostiteljske djelatnike, promocijom knjige o sv. Marinu,

novog turističkog filma...).

TZO Lopar je u suradnji s Općinom Lopar, Imperialom d.d., DVD-om, KUD-om i boćarskom ekipom "Sveti Marin" odradila kompletan karnevalski program (Loparski maškari sudjelovali su na Riječkom karnevalu, održana je dječja reduta uz maškarano druženje za djecu u DVD-u, te tradicionalni Mesopust i maškarana zabava u HN-u "San Marino").

Budući da je oko stotinjak gostiju boravilo tijekom uskršnjih blagdana u Loparu, organiziran je tradicionalni uskršnji doručak ispred crkve sv. Ivana Krstitelja i u AC-u.

To su prve dvije manifestacije iz kalendara događanja koji je koncipiran već početkom godine, a koji i ove godine obiluje kulturnim, zabavnim, sportskim i ostalim događanjima.

Konstantan je rad i na informatizaciji tako da je u sklopu inter-

internetskih stranica osim redovitog održavanja i ažuriranja, napravljena nova digitalna baza privatnog smještaja, kao i nova interaktivna karta Lopara, a u funkciji je i treća HOT SPOT zona (kod trajektnog pristaništa) čime je gotovo cijeli Lopar pokriven bežičnom internetskom vezom.

Intenzivno se tijekom zimskih i proljetnih mjeseci radilo na uređenju plaža i prilaza plažama pa je nasipan sunčališni dio plaže Mel i Rajske plaže, u suradnji s Planinarskim društvom "Kamenjak" uređen je prilaz Orkovim brizima i Sturiču, s Lovačkim društvom "Kuna" prilaz plažama Dubac i Sahara (nastavak protupožarne prosike), s Udrugom ovčara Lopar prilaz plažama Sahara i Stolac te sa Športsko – ribolovnim društvom Lopar čišćenje svih loparskih uvala brodicama (budući da zbog lošeg vremena i višekratnog odgađanja nismo mogli odraditi akciju "Neka školji budu bolji"). Napominjem kako je Lopar Vrutak cijelo vrijeme prisutan sa svojim djelatnicima, te je tijekom zimskih mjeseci u nekoliko navrata čišćena Rajska plaža, a saniran je i dio plaže (od Tri jablana do Podkošine gdje je pokupljeno i otpeljeno nekoliko desetaka m³ kamenja).

Kod naših pješčanih plaža zadnjih godina javlja se pojačano nestajanje pijeska uslijed morskih struja, valova, neadekvatnih oborinskih kanala koji ne donose flišni materijal u more, ali i ljudskog

faktora. TZO Lopar prikupila je ponude za izradu studije sanacije stanja za plažu Livačina i Mel, a samo savjet struke bez radova košta 85.000 kn + PDV.

Sanirana su i obojana postojeća dječja igrala ispred HN-a i AC-a, a od strane Imperiala d.d. popločene su staze u ZRC-u tlakovcima, napravljena je vaza pored igrališta, te uz nove klupe i koševе ZRC dobiva ljepšu i oku ugodniju sliku.

Izvršena je i sanacija šetnice prema Vili Miri, kao i priprema za stavljanje u pogon javnih wc-a i tuševa, te ovogodišnje Plave zastave koja uz novu dionicu uređene šetnice također poprima zasluženi uzgled.

U završnoj fazi je novi turistički film o Loparu (preostaje samo montaža tekstova).

U planu za ovu turističku sezonu bio je ulazni portal, no zbog procedure dobivanja suglasnosti od Hrvatskih cesta odlučili smo se za sanaciju postojeće tabele u Banjolu kao i tabele dobrodošlice prije ulaza u mjesto.

TZO Lopar i ove godine aktivno sudjeluje u akcijama "Volim Hrvatsku" tako da je osim aktivnosti na uređenju mjesta, odrađena već tradicionalna subvencionirana prodaja sadnica cvijeća (TZ sudjeluje s 50%), a u ljetnim mjesecima ocjenjivat će se najljepše okućnice i balkoni.

Unatoč lošem vremenu održan je i tradicionalni teniski turnir veterana SUN ADRIA CUP 2010. gdje je TZ sudjelovala u organizaciji. Ove godine imali smo dosta problema sa smještajem i organizacijom gala večere zbog kasnijeg otvaranja TN-a "San Marino".

Sa svim gore spomenutim odrađenim pripremnim radnjama i uz dobro vrijeme koje u početku turističke sezone ne ide baš na ruku, ne bi trebalo biti značajnijih turbulencija u ostvarivanju turističkog prometa. Punjenje kapaciteta ide nešto teže nego prošle godine, no za privatni i kamping smještaj do početka "špice" stvari će se posložiti, ali za hotelske kapacitete postoji realna

mogućnost nešto slabijeg rezultata od prošlogodišnjeg.

Ostaje nam svima skupa dati jedan dodatan napor u dovođenju gostiju u naše mjesto, a onda i briga da im na svakom koraku dajemo do znanja da su dobrodošli, da se oko njih zdušno brinemo, jer gost koji zadovoljan ode iz našeg mjesta rado se vraća i ono što je još važnije, najbolji je promotor našeg turizma.

ZA TZO LOPAR
Marin Mušćo, direktor

ŠKOLA NOGOMETA "LOPARSKI TIĆI" Čekanje se isplatilo...

Svi znamo da su Loparani talentirani sportaši, naročito za nogomet, te smo se osjećali dužni krenuti u rad od najmlađih uzrasta (mala škola) pa sve do osmih razreda.

Ideja o osnivanju škole nogometa postojala je već dugo, a zaživjela je i ostvarena početkom travnja. Djeca su sretna i vesela što sudjeluju u tome i veliki je užitek raditi s njima. Nas nekolicina koji smo uključeni u školu pokušat ćemo dati najbolje od sebe, prenijeti im znanje i ljubav prema nogometu.

Naziv škole je "Loparski tići", broj članova 53 i održava se dva puta tjedno. Svi polaznici dobili su kompletne dresova i trenirke, te treniraju sa svim potrebnim rekvizitima na umjetnoj travi u Sport-

skom centru.

U samom početku škole puno nam je pomogao trener s licencom, gosp. Stojnšek Valter, te mu se ovim putem iskreno zahvaljujemo. Sredstva koja su nam bila potrebna za pokretanje ovog projekta dobili smo putem natječaja Ministarstva mora, prometa i infrastrukture na koji redovito šaljem svoj program, pa se nadamo da će se suradnja nastaviti i u ovoj godini.

Na kraju čestitamo nogometašima "Loparskih tića" na osvajanju "Kupa otoka Raba", što je veliki motiv za budući rad i potvrda da i nove generacije vole nogomet, a to nas čini sretnima i ponosnima.

Društvo športske rekreacije Lopar održalo je Skupštinu 09.04.2010. te izvjestilo nazočne o radu u protekle tri godine otkada je isto i osnovano. Uz puno ideja i prijedloga, ipak je najvažnije spomenuti da će Lopar u narednih godinu - dvije imati svoju dvoranu, te pozivamo sve mještane da surađuju i podupru taj projekt na dobrobit svih nas.

DŠR LOPAR

UVDR LOPAR

Udruga veterana Domovinskog rata Lopar, sa svojim 141 članom, najbrojnija je Udruga na području Općine Lopar. Osnovana je 27. siječnja 2007. godine. Od osnutka do danas, Udruga je postavljena na zdrave temelje, njezin rad je prepoznatljiv, zbog čega se u Udrugu učlanjuju i hrvatski branitelji iz drugih mjesta na otoku Rabu.

Jedna od glavnih djelatnosti Udruge je promicanje vrijednosti Domovinskog rata i sve ono što je proizašlo iz njega. Tako se u svom radu zalažemo za pokretanje projekata koji ističu vrijednosti Domovinskog rata. Pružamo logističke, stručne i druge pomoći ostalim udrugama u Loparu, zalažemo se za promicanje kulture dijaloga. Vrlo smo aktivni kad su u pitanju Domovinski rat, te prava hrvatskih branitelja; ne dozvoljavamo neodgovornim pojedincima da se upliću ili obezvređuju naše stečevine. Radimo na razbijanju negativnih pojava lobiranja za uskogrudne osobne ciljeve.

Napominjemo da je suradnja naše Udruge i Općine Lopar dobra, da

ista razumije naše potrebe i u ovim teškim vremenima izdvaja određena financijska sredstva iako se njihov proračun puni nedostatno i nepredvidljivo. Nadamo se da će se takva suradnja nastaviti, te da nam se neće uskratiti stečene pogodnosti.

Osvrćući se na proslavu obilježavanja 100. godišnjice turizma na ovom našem prostoru, moramo napomenuti da su naši članovi uvelike zaslužni za isto. Oni su u vrijeme Domovinskog rata utkali svoju mladost i najljepše godine života, riskirajući svoj život, a

zauzvrat nisu ništa tražili. Zahvaljujući njima i mnogobrojnim drugim hrvatskim braniteljima, danas se možemo ponositi obilježavanjem stote obljetnice turizma u Loparu u Republici Hrvatskoj. Naši članovi su istinski i stvarni heroji koji su još uvijek ostali skriveni, oni za svoja herojstva ništa ne traže. Imaju prava koja su stekli, mnogo obećanja, te sada žive u nepredvidivim teškim vremenima. Njihove se zasluge marginaliziraju, pokušavaju zaboraviti, iskriviti. Stečena prava pokušavaju im se umanjiti, obrazlažući to lošim financijskim stanjem. Neka se prava sada negiraju, dok se pojedine druge organizacije, iz nekih drugih vremena, sada pokušavaju poistovjetiti s nama. Žele prigrabiti naše zasluge, te se zalažu za poistovjećivanje naših i njihovih zasluga u stvaranju Republike Hrvatske. To je nedopustivo, jer oni su stvorili svoju državu, koja se za njih i te kako dobro brinula. Sve se više odbacuju činjenice i vrijednosti iz Domovinskog rata, te se u javnosti putem medija plasiraju negativnosti vezane uz hrvatske branitelje, dok se nigdje ne spominju njihove zasluge. Takva praksa trebala bi prestati, te pozivamo sve mještane Lopara na razumijevanje naših stavova i potreba.

Osvrćući se na cjelokupni rad Udruge, pitamo se je li mogla biti bolja? Je li mogla učiniti nešto više za svoje članove? Možda. Je li Udruga nešto trebala učiniti drugačije? Ne znamo, ali dajemo sve od sebe, sve što znamo i to nas čini sretnima.

UVDR - Lopar

SUN ADRIA CUP 2010.

U organizaciji teniskog kluba "Rab", 8. – 9. svibnja 2010. god., održano je međunarodno Alpe Adria tenisko natjecanje veterana "Sun Adria Cup 2010". Na dvanaestom po redu izdanju, ovog, među teniskim veteranima, popularnog natjecanja, nastupilo je 75 tenisača i tenisačica iz Hrvatske, Slovenije i Slovačke. U odnosu na prethodne godine, ovogodišnje natjecanje održano je u ranijem terminu koji je uzrok manjem odazivu natjecatelja. Subotnja kiša koja je ozbiljno zaprijetila održavanju natjecanja nije spriječila organizatora koji je u najkraćem vremenu osposobio većinu igrališta, te po planu, nedjeljnim finalnim susretima uspješno priveo natjecanje kraju.

U službenom dijelu natjecanja igralo se u 9 kategorija, a u slobodnom - neslužbenom dijelu natjecanja održan je turnir parova, te utješni turnir (ukupno 11 turnira - kategorija).

Pobjednici po kategorijama su:

- Marović Branko - TK Pećine (G35+)
- Gudelj Dinko - TK Karlovac (G40+)
- Smojver Dario - TK Karlovac (G45+)
- Hoppe Zdenko - TK Karlovac (G50+)
- Čurić Željko - TK Kvarner (G55+)
- Kosjek Maks - TK Pećine (G60+)
- Marohnić Predrag (G65+)
- Šimičić-Blažević Svjetlana - TK Pećine (Dame 40+)
- Kusanović Marija - TK Opatija (Dame 55+)
- Hatala-Palenic iz Slovačke (Turnir parova)
- Prodan Ivan (Utješni turnir)

Najbolje plasirani rapski tenisač je Šanić Aleksandar koji je igrao u završnici kategorije 40+. Zapažen nastup su ostvarili i Peranić Leonardo, Jurić Toni, Ševerdija Duje, Barčić Željko i Španjol - Šimunelić Marin.

Da "Sun Adria Cup" ne bude samo šturo natjecanje, organizator se pobrinuo slobodno vrijeme učesnika (ca) i njihovih pratnji ispuniti raznim zabavno - gastronomskim događanjima.

Tako je i ove godine dobro organizirana i posjećena bila svečana večera natjecatelja, sponzora i organizatora sa zabavom, plesom i bogatom tombolom.

Organizirano je i zabavno boćanje za žene, te tradicionalno degustiranje polpeta od štoklja (hobotnice) i friganih liganja čime je začinjeno promatranje finalnih susreta. Možda je i suvišno spomenuti da su dojmovi učesnika odlični, budući da su velika većina njih stalni učesnici ovog natjecanja.

Za kraj je potrebno napomenuti da je organizator postigao dogovor s Hrvatskim teniskim savezom veterana (HTSV) da se dogodine termin natjecanja pomakne na početak lipnja, upravo zbog sigurnijih vremenskih prilika, toplog mora i možda najvažnije - otvorenih hotela u TN-u "San Marino".

**Tajnik teniskog kluba Rab:
Vili Liović**

ŠKOLSKI KUTAK

Zavirimo ...

...u prošlost škole u Loparu

Prva škola je započela s radom 1810. godine. Crkva je prva otvorila školu u Loparu koju je i vodila uz kraće prekide, a to je bila i crkvena zgrada. 31.12.1815. proveden je u Loparu popis ljudi i stoke. Lopar je tada imao 106 obitelji i 498 stanovnika.

Dana 26.11.1828. rapska općina javlja Namjesništvu u Zadar da je samo u Loparu uspjela otvoriti školu. To je zgrada bratovštine koja je sagrađena 1750. godine. Za potrebe župe a sada je adaptirana za školu i nazvana „Stara škola“. Tu se održavala nastava 100 godina sve do izgradnje sadašnje školske zgrade. 1910. god. Duže vrijeme i samu nastavu održavali su svećenici tako da rapski biskup 1845. dodjeljuje kapelana i učitelja Ivana Karabajića za pomoć župniku. Tako su Loparani prije 200 godina pokazali koliko drže do škole i napretka mjesta a crkva im je pomagala i surađivala koliko je mogla. Crkvu i školu su sagradili u središtu mjesta. Bili su dalekovidni, jer ni danas se ne bi našlo bolje rješenje. 1985. godine formirano je i područno odjeljenje vrtića u područnoj školi u Loparu. Školska zgrada je obnovljena i nadograđena (1998.-2001.) a učenici su za to vrijeme putovali u školu u Supetarsku Dragu, a i vrtić je pronašao privremeni smještaj. Nakon dovršetka radova svi se vraćamo u obnovljeni prostor u kojemu je svoje mjesto pronašla i naša mlada općina.

Ove 2010. godine slavimo 100 godina uspješnog organiziranog bavljenja turizmom, pridružujemo se čestitkama ali s ponosom ističemo i 200 godina postojanja škole u Loparu (1810. - 2010.g.)

...u današnji školski kutak

Prvi dan jeseni 23. rujna obilježili smo izletom. Motivirani poslovicom „U zdravom tijelu zdrav duh“ nije nam bilo teško uspeti se na brdo Gromačicu.

Putem smo upijali ljepote našeg mjesta i uočavali bogatstvo jesenskih plodova .

Početak jeseni obilježili smo i u školi mnogobrojnim radionicama na temu „Plodovi jeseni“ i „Kruh naš svagdanji“ oblikovanjem jesenskog voća od glinamola, izradivanjem ukrasa od raznovrsnog sjemenja, punjenjem vrećica mirisnim začinima lovora i ružmarina te izradom modela i mobila od jesenskih plodova.

20. listopada integriranim danom obilježili smo Dan jabuka. Iznimno se veselimo tom danu jer se tada našom školom pronese neodoljiv miris jabuka i štrudle, kompota, voćne salate koje su ove godine pripremali učenici II. razreda sa svojom učiteljicom i tetom Verom. Ostali razredi obilježili su Dan jabuka radionicama na temu „Volim jabuku“. Kreativnim likovnim i literalnim uradcima ukasili smo učionice. Učenici 1. i 2. razreda posjetili su Rijeku i odgledali lutkarsku predstavu „Crvenkapica“ i operu „Pčelica Maja“ .

Vratili se zadovoljni, puni pozitivnih promišljanja te se bajka uvijek iznova potvrđuje kao nezaobilazan izvor odgojnih vrijednosti.

Učenike 3. i 4. razreda vremenske neprilike spriječile su posjet kazalištu i predstavi „Petar Pan“. Ove godine 3. razred uključen je u projekt „Trenig životnih vještina“ koji im je omogućio njegovanje i razvijanje samopoštovanja te treniranje i usvajanje socijalnih i komunikacijskih vještina. Da bismo kod djece razvijali ljubav prema čitanju i književnosti upriličili smo susret sa književnikom Šimom Storićem.

U suradnji s predstavnicima lovackog društva „Kuna“ Lopar gospodinom Antonom Petrinićem i Šimom Ivanićem obilježili smo prvi dan zime.

Učenici su postavljali mnoštvo pitanja na koja su dobivali iscrpne odgovore.

Nakon intervjuiranja lovaca uslijedilo je prikazivanje poučne prezentacije „Ptice zimi“. Na kraju druženja lovci su nam poklonili kućice za ptičice. U najluđem i najveselijem mjesecu veljači , priredili smo maskenbal. Školu smo ulje-

pšali raznobojnim trakama i balonima te sudili i osudili Lulu Pegulu za sve školske i životne neuspjehe.

„Lule Pegula ti si kriv boj nosiš nedaće, ča naša Općina i Vrutak nima za plaće.

Isto tako kriv si jer ti ne funkcionira razum, ne znaš oće va polju doć Diona ili Konzum.

Kriv si ča vazmorac ni gotova šetnjica,

Da ne bi dobili ki euro više pa da nam se poveća ljetnica.

Lule ti si isto tako kriv ča je Bane razbil kamion, boj mu nisi omogućil da kupi avion.

E, moj Lule Pegula, po tebi nikad u nas neće doć regula, boj si ti stvarno prava pegula.

Pegula moj, baš mi te žal, ali na svim si ispitima pal.

Ni za stipendije nimaš pa jadnim našim malim studentima od usta zimaš.

I zato ti sada sudimo ni sekunde života ti više ne nudimo!

Jer ti si kriv za sve naše muke Zato ćemo te izbužat i poslušat tvoje jauke !

Neka puca Pegula Lule, Mora puknut do totalne nule.“

Pećarina Leonardo

Već tradicionalno zadnjeg dana maškara na „Mesopust“ ugostili smo loparske maškare koje su učenike razveselili svojim posjetom i bombonima.

S proljećem smo „odradili“ i mnoge zanimljive i aktualne eko teme: Dan šuma, Dan voda, Dan planeta Zemlje, Majčin dan i mnoge druge. Obilježili smo Dan planeta Zemlje prigodnim programom i sudjelovanjem u projektu HTZ-e pod motom „Bogatstvo Hrvatske u kapljici vode“ prigodnim likovnim i literarnim radovima, te akcijom u našim školskim vrtićima, u kojima smo posadili sadnice cvijeća koje su učenici donijeli od kuće.

Naši učenici, kao i svi učenici od I. – IV. razreda sudjelovali su svojim likovnim radovima u izradi prve rabske slikovnice „Moj škoj“ u čijoj su promociji povodom Dana grada Raba učestvovali i učenici naše škole recitiranjem pjesama Sandre Paparić pisane na čakavštini.

Sada smo u pripremanju za Dan škole 28.05. kojeg ćemo obilježiti sportskim susretima i druženjem sa ostalim PŠ. Sudjelovat ćemo i na izložbi učeničkih radova u prostoru matične škole.

Bliži nam se još jedan kraj školske godine i zaslužno dugo toplo ljeto.

Učiteljice PŠ Lopar

Moj Dragane ca me zaboravljaš,
ja i pišem, ti mi se ne javljaš.
Tri godine od kad žito klajsa,
a od tebe ni traga ni glasa.

Galofare beli i rumeni,
ja te molim daj pokoja meni.
I podaj mi svoga rumenila,
zvati ću se tvoja draga mila.

Izdavač
Općina Lopar
Za izdavača
Alen Andreškić
Glavni urednik
Marin Mušćo

IMPRESSUM
Grafička obrada
Emanuel Pirić
Mario Gabrić
Lektorirala
Sandra Paparić

Tisak
Grafički zavod Hrvatske
Naklada
800
Izdavanje
prosinac 2009.